

РЕЦЕНЗИЯ

на научните трудове и учебната дейност
на доктор Офелия Иванова Кънева,
представени за участие в конкурс за заемане на академична длъжност „доцент”
в професионално направление 3.8 „Икономика“
обявен в ДВ бр. 7 от 24.01.2023 г. за нуждите на ВСУ „Черноризец Храбър”

Рецензент: доц. д-р Младен Димитров Тонев – Варненски свободен университет
«Черноризец Храбър» - гр. Варна

ПН 3.8. Икономика; научни специалности: 05.02.01 Политическа икономия и 05.02.18
«Икономика и управление (по отрасли)»

Настоящата рецензия е изготвена въз основа на документи, постъпили по конкурс за доцент в ПН 3.8 „Икономика“, обявен от ВСУ „Черноризец Храбър” (ДВ бр. 7 от 24.01.2023 г.) и на интернет-страницата на университета за нуждите на катедра „Икономика“ към Факултет „Международна икономика и администрация“. Представените по конкурса документи съответстват на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Инструкция №6 към Наредба №3 за академичния състав на ВСУ „Черноризец Храбър”. Процедурата по конкурса е коректно спазена.

1. Общо представяне на получените материали

За участие в обявения конкурс е подала документи единствено доктор Офелия Иванова Кънева - преподавател в Пловдивския Университет „Паисий Хилендарски“, Педагогически факултет, дисциплина „Правна защита на детето и личността“, както и по дисциплини „Супервизия за педагогически специалисти“, „Позитивно възпитание“, „Позитивна образователна среда“, „Иновативни техники при работа с деца в риск от отпадане от училище“ и на втори трудов договор като Координатор на проекти във Фондация „Озон“:

Всички изискуеми за конкурсната процедура документи са приложени като копия от кандидата – д-р Офелия Кънева в апликацията, която е представила към Заявлението за участие в конкурса, депозирано в отдел „Човешки ресурси“ на ВСУ.

За участие в конкурса кандидатът доктор Офелия Иванова Кънева е представила списък от общо 13 (тринадесет) заглавия, в т.ч. 9 (девет) публикации в български и чуждестранни научни издания и научни форуми, 2 (две) студии 1 (една) монография, 1 (една) монография на база на защитената докторска дисертация. Приемат се за рецензиране 10 (десет) научни труда, които са извън тематиката на дисертацията на кандидата. Не се рецензират 3 (три) научни труда извън проблематиката на конкурса. Става дума за следните заглавия:

1. Кънева, О., Вондрак, Р., Кънев, И., Атанасова, Л., 2006, „Неправителствените организации, местната власт и хората в неравностойно положение“, Известия на Съюза на учените в България, том 10, ISSN 1311-2864 (print), ISSN 2682-9827 (online);

2. Кънева, О., Вондрак, Р., Кънев, И., Атанасова, Л., 2006, „Неправителствените организации и техните комуникационни проблеми в Община Сливен“, Известия на Съюза на учените в Сливен, том 10, ISSN 1311-2864 (print), ISSN 2682-9827 (online);

3. Кънева, О., 2017, „Детето пациент или пациентът дете“, сп. Практическа педиатрия, брой 7, август 2017, ISSN 1311-0756

Представени са и документи под формата на списък за участие в разработването на нормативни документи и различни методики от страна на доктор Офелия Кънева.

Заявено е участие в разработването на следните нормативни документи:

1. Закон за интеграция на хората с увреждания – 2002 – 2003;
2. Закон за военноинвалидите и военно-пострадалите 2003 – 2004;
3. Закон за ветераните от войните (2004);
4. Закон за закрила на детето – 2009 – 2011 г.;
5. Закон за местното самоуправление и местната администрация – 2005 – 2007;
6. Правилник за прилагане на Закона за интеграция на хората с увреждания 2003 – 2004;
7. Правилник за прилагане на Закона за социално подпомагане – 2003 – 2004;
8. Участие в критики на референтната рамка по отношение на регулирането на отношенията между държавата, общините и доставчиците на социални услуги - 2003 – 2005.

Както и в следните методики:

1. Методика за предоставяне на социалната услуга “социален асистент”; “домашен помощник”; “личен асистент” от 2007 г.;
2. Методика за условията и начина на предоставяне на социалната услуга “Център за работа с деца на улицата” (от 2005 г., съвместно с екип на Световна банка);
3. Методика за условията и реда за предоставяне на социалната услуга “наблюдавано жилище”, “преходно жилище” -2010;
4. Методика за управление на случай за закрила на дете в риск 2009 – 2010;
5. Методика за условията и начина на предоставяне на социалните услуги в Център за обществена подкрепа (от 2005 г. , съвместно с екип на Световна банка);
6. Методическо ръководство за условията и реда за предоставяне на социалната услуга “Кризисен център” 2010-2011;
7. Методика за делегирането на социалните услуги на външни доставчици чрез кметовете на общини – 2009 г.;
8. Националната стратегия “Визия за деинституционализацията на децата в Република България”;
9. Изменение на Наредба за критериите и стандартите за социални услуги за деца 2009 – 2011.

2. Данни за кандидата

Професионалната биография на доктор Офелия Кънева е впечатляваща, но не кореспондира в необходимата мяра с тематиката на обявения конкурс (разбира се по моя индивидуална преценка). Безспорно е, че без да изпадаме в икономически детерминизъм и да приемаме априорно, че всички дейности имат икономически характер, могат да се открият професионални, творчески и научни изяви, които по един или друг начин се допират до икономическата проблематика и в този смисъл до тематиката на конкурса.

Доктор Офелия Иванова Кънева е родена на 12 октомври 1978 г. в гр. Сливен, област Сливенска. Завършила е Икономически техникум “Проф. д-р Димитър Табаков” в родния си град. Впоследствие завършва бакалавърска степен в СУ „Св. Кл. Охридски“. В периода 2001-2002 г. се обучава в Магистърска програма “Трудови па-зари и системи на заетост”. През 2020 г. защитава докторат в Докторска програма „Управление на образованието“ при ПУ „Паисий Хилендарски“.

Била е Председател на ДАЗД, преподавател, анализатор в Агенция „Озон“ и координатор на проекти към Фондация „Озон“. Заемала е позиции като Директор на Главна

дирекция „Услуги по заетостта“, Директор на Дирекция „Закрила на детето“ при Агенция „Социално подпомагане“. Работила е като заместник кмет на Община Сливен, както и като Главен експерт в „Министерството на труда и социалната политика“ в периода 2003-2004 г.

Изброявам само по значимите професионални ангажименти, които имат отношение към тематиката на конкурса.

В приложенияте към конкурсната документация приложения подробно е представен професионалният път на доктор Офелия Кънева, като са изброени голям брой проектни ангажименти като координатор и консултант на множество национални и международни проекти.

Педагогическата дейност на доктор Офелия Кънева също предизвиква възхищение като място-реализация и като разнообразие от преподаване дисциплини. Ще маркирам само някои от последните педагогически изяви на доктор Кънева:

През 2017 г. тя е гост-преподавател в Югозападен университет „Неофит Рилски“, факултет „Обществено здраве, здравни грижи и спорт“;

Паралелно в същия период 2017-2018 г. е гост-преподавател в Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Юридически факултет, Философски факултет, Факултет по педагогика. През 2018 г. е била също и гост-преподавател във Великотърновски Университет „Св. св. Кирил и Методий“, в Педагогически колеж – Плевен, в Бургаския свободен университет, и в Центъра по хуманитарни науки.

В периода 2018 – 2023 г. е преподавател в Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, специалности „Координация на работата с деца“, „Супервизия на работещи с деца“, „Поддържане на стимулираща и подкрепяща образователна среда и позитивна дисциплина“, „Създаване на позитивна образователна среда и взаимоотношения с родителя“.

Последният педагогически ангажимент на доктор Офелия Кънева е в периода 2020 – 2023 г. като преподавател в Департамент за квалификация и професионално развитие на педагогическите специалисти на Пловдивски Университет „Паисий Хилендарски“, дисциплини „Супервизия за педагогически специалисти“, „Позитивно възпитание“, „Позитивна образователна среда“, „Иновативни техники при работа с деца в риск от отпадане от училище“. Тези последни нейни педагогически изяви може би в най-голяма степен кореспондират с тематиката на конкурса, доколкото попадат в обсега на научната специалност 05.02.24 „Организация и управление извън сферата на материалното производство (по отрасли и подотрасли)“ в качеството им на предметни дисциплини и специалности, свързани с управление и организация на образованието и въобще касаещи работата с подрастващите.

Доктор Офелия Кънева владее английски и руски език.

В резултат на изведените факти може да обобщим, че д-р Кънева е посветила преимуществената част от досегашната си трудова биография на ПУ „Паисий Хилендарски“ и на Фондация „Озон“, към която кандидатът е координатор на проекти на втори трудов договор.

3. Обща характеристика и оценка на научната продукция на кандидата

3.1. Научно-публикационна дейност

3.1.1. Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност

А) Изпълнение на количествените изисквания

По отношение на изпълнението на количествените критерии може да се каже, че кандидатът – доктор Офелия Иванова Кънева отговаря на изискуемите минимални изисквания за научна, научно-приложна и учебна дейност за заемане на академична

длъжност „доцент“, което е видно от приложените Апликации към документацията по обявения конкурс за нуждите на катедра „Икономика“ на Факултет „Международна икономика и администрация“ на ВСУ „Ч. Храбър“ и от цялостната документация по конкурса. По отношение на отделните критерии могат да се посочат следните конкретни факти от приложената документация:

Задължителни условия по ЗРАСРБ – налице са придобита ОНС „доктор” в област на висше образование 1. „Педагогически науки“, професионална направление 1.1. „Теория и управление на образованието“, както и стаж като асистент-доктор в ПУ „Паисий Хилендарски“ и в други университети и образователни институции в страната както е налице подготовка на монографичен (хабилитационен) труд и книга на базата на защитената дисертация, която също има характер на монографичен труд и не покрива критериите единствено за обем на монография.

Б) Учебна дейност на кандидата:

- Аудиторна заетост – над 400 часа;
- Титуляр на дисциплина: – 10 дисциплини в различни университети и в различни учебни години и периоди;
- Разработени методики – 9 броя;
- Разработени учебни програми и лекционни курсове – 4 за бакалавърска степен.

Ръководител на авторски колектив на наръчника „Как да се справите, когато детето Ви е сексуално малтретирано (в помощ на родителите).

В) Научноизследователската дейност:

- Участие в проекти и договори – от изискуеми 2, тя е ръководител на 9 проекта, като част от тях не са с изследователски, но са с научно-приложен характер;

Също така е координатор и на множество национални и международни проекти, сред които:

1). Координатор изследователски екип от Италия, Гърция, България, Македония, Турция, Босна и Херцеговина, Албания, Сърбия и Румъния към Югозападен Университет “Неофит Рилски” в изследване подхода към насилието над деца на национално и балканско ниво; FP7, DG-Research, HEALTH-F2-2009-223478 Проект “BECAN”;

2). Координатор на проект „Преквалификация в “Трудов терапевт” – нова възможност за наскоро дипломирани специалисти”, финансиран от програма „Леонардо да Винчи” на ЕС;

3). Координатор на проект „Валидиране на менторинг”, финансиран от програма „Леонардо да Винчи” на ЕС;

4). Координатор на проект „Менторинг за възрастни”, финансиран от програма „Леонардо да Винчи” на ЕС;

5). Координатор на проект „Консултантски център за социална интеграция”, финансиран от Министерство на труда и социалната политика;

6). Координатор на проект „Социално-информационен център”, финансиран от Министерство на труда и социалната политика.

а) научно-теоретични разработки;

В документите за конкурса на доктор Кънева, които за краткост ще наричам по-нататък „Апликация“ кандидатът е посочила участие в научноизследователски проекти, участие с доклади в международни и национални научни форуми, членство в авторитетни творческа и

професионални организации в съответната научна област. Безспорно посочената научна продукция преpraща към резултатите от тези участия и към факта, че доктор Кънева е разпознаваем изследовател на национално и международно (европейско) ниво.;

б) научни и научно-приложни разработки:

Като такива разработки и участия доктор Кънева е посочила:

1. Участие на деца-делегати в Национална научна конференция, организирана от Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ – „Насилието и детето на XXI век“ – в отговор на Модела за участие на младите хора в процесите на взимане на решения;

2. Участие на деца-делегати в Международна научна конференция, организирана от Евро- Азиатския Съюз и Софийски Университет „Св. Климент Охридски“ – „Децата и Медиите“, София 2017 – в отговор на Модела за участие на младите хора в процесите на взимане на решения.

в) приложени в практиката резултати от научни изследвания, изобретения и рационализации; (със съответните доказателства)

1. Ръководител на Средносрочна рамкова инвестиционна програма ОП „Регионално развитие”, схема за предоставяне на безвъзмездна помощ BG161PO001/1.1-03/2008 „Подкрепа за осигуряване на подходяща и ефективна социална инфраструктура, допринасяща за развитието на устойчиви градски ареали” – 2010-2012 г.

з) членство в авторитетна творчески и/или професионални организации;

Доктор Офелия Кънева е член на следните творчески и научни организации:

1. Член на Съюза на учените в България;
2. Член на Академичния съвет на ВКБООН и негов съосновател;
3. Член на Икономическия и социален съвет и председател на Комисия по европейски политики и европейски процес.

3.2. Научни публикации:

От подробно изготвения списък на научните трудове и публикации на доктор Офелия Кънева се вижда, че в обявения конкурс за доцент кандидатът участва с общо 13 публикации, от които:

1. Монографии – 2 броя;
2. Студии – 2 броя;
3. Статии – 5 броя;
4. Статии в чуждестранни реферирани издания – 2 бр.
5. Научни доклади – 2 броя;
6. Методики, правилници и ръководства – 12 броя.

От така посочените по списък 18 публикации (в това число статии и научни доклади), представени в Апликацията с документацията по конкурса 5 (пет) са по темата на докторската дисертация на кандидата и не се включват към публикациите за конкурса за доцент..

От представените по конкурса за доцент общо 13 (тринадесет) публикации от страна на доктор Кънева приемам за рецензиране 10 (десет) .

Решението ми за това аргументирам със следните две причини:

- това са публикации, преимуществено, в авторитетни издания, което е похвално за кандидата;

- по-голямата част от публикациите кореспондират с научната специалност по обявения конкурс за „доцент“, при все, че наложилата се практика допуска да се включват в пакета за рецензиране и публикации, които са извън шифъра на обявения конкурс.

Всички публикации, подадени за рецензиране по обявения от ВСУ „Ч. Храбър“ конкурс за „доцент“ по ПН „Икономика“ са реализирани извън тематиката на защитения докторски труд.

Условно научните разработки на доктор Офелия Кънева могат да бъдат групирани в няколко по-големи групи:

- публикации, посветени на теорията и управлението на образованието, но различни от публикациите по дисертационния труд - (публикации номера 4, 8, 9, 10 от приложения списък с публикации относно съответствието с ППЗРАСРБ);

- публикации, свързани с проблемите на публично-частното партньорство – един сравнително слабо изследван аспект на стопанските взаимодействия между публичния и частния сектор на икономиката – (публикации номера 1, 9, 10, 11 от приложения списък с публикации относно съответствието с ППЗРАСРБ);

- публикации, свързани с дейността на НПО и ролята им за подпомагане на хората в неравностойно положение - (публикации номера 5 и 6 от приложения списък с публикации относно съответствието с ППЗРАСРБ);

- публикации, интерпретиращи проблемите на участието на децата в процесите на вземане на решение в контекста на социалната политика по защита на детето в национален и общоевропейски план - (публикации номера 2, 3, 7, 8, 12, 13 от приложения списък с публикации относно съответствието с ППЗРАСРБ).

Не приемам да рецензирам следните публикации на кандидата – д-р Кънева:

1. Кънева, О., Вондрак, Р., Кънев, И., Атанасова, Л., 2006, „Неправителствените организации, местната власт и хората в неравностойно положение“, Известия на Съюза на учените в България, том 10, ISSN 1311-2864 (print), ISSN 2682-9827 (online);

2. Кънева, О., Вондрак, Р., Кънев, И., Атанасова, Л., 2006, „Неправителствените организации и техните комуникационни проблеми в Община Сливен“, Известия на Съюза на учените в Сливен, том 10, ISSN 1311-2864 (print), ISSN 2682-9827 (online);

3. Кънева, О., 2017, „Детето пациент или пациентът дете“, сп. Практическа педиатрия, брой 7, август 2017, ISSN 1311-0756.

Това са публикации с номера 5, 6, и 7 от приложения списък с публикации относно съответствието с ППЗРАСРБ.

Мисля, че горепосочените публикации в много слаба степен, кореспондират с насочеността и проблематиката на конкурса за доцент в ПН „Икономика“ на ВСУ. В случая ги приемам като доказателство за интерпретативните възможности на кандидата и разностранността на изследователските и публикационни интереси на доктор Кънева.

Ако трябва да взема отношение по част от предложените публикации, то на първо място бих поставил монографията, която е начело в списъка с публикациите на д-р Кънева по обявения от ВСУ конкурс за доцент по ПН 3.8 „Икономика“.

Водещата идея на монографията „Публично-частното партньорство в училищното образование – възможности, проблеми и решения“ с автор д-р Офелия Кънева е да се изследват възможностите за катализиране на добрите постижения на всички заинтересовани страни в образованието чрез развиване на публично-частното партньорство. В монографията са изследвани проблемите на между-секторното сътрудничество, ефективното инвестиране на публичните ресурси през призмата на обществената отговорност на всеки, работещ в хуманитарната сфера. Специално внимание е обърнато на създаването и стимулирането на

конкурентна среда в образованието. Най-успешни партньорски договорености по мнение на автора са тези, които използват силните страни на публичния и частния сектор за изграждане на взаимно допълващи се отношения.

Публично-частното партньорство според д-р Кънева е мощен двигател на прогреса в хода, реализацията и планирането на предприетите реформи в социалната и педагогическата сфери и допринася по безпрецедентен начин в развитието не само на качеството на услугите, но и на мрежата от услуги и съответно на социалната и образователната инфраструктури. Монографията безспорно предлага научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката.

Едно от обобщенията на автора на страница 47 е, че „вече две десетилетия се натрупва капацитет в хуманитарната сфера в България (и не само), който „икономизира“ хуманитарния сектор чрез постоянно търсене на положителна и измерима добавена стойност за прогреса на социалните дела така, че именно хората (крайният потребител) да получат възможно най-добрия резултат от наличните ресурси в дадена ситуация.“. Цитираното обобщение е добра илюстрация за начина, по-който доктор Кънева интерпретира процесите на публично-частното партньорство в образователната сфера, а именно през призмата на икономизирането на хуманитарния сектор, което се налага от прилагането на пазарни подходи в управлението на образованието на микро и макроуправленско ниво.

От общо девет научно-теоретични приноса посочени от автора – д-р Офелия Кънева 5 (пет) приноса са реализирани именно чрез изследването, представено с монографията „Публично-частното партньорство в училищното образование – възможности, проблеми и решения“. Става дума за следните приноси, посочени в Апликацията (използвам номерацията, направена от доктор Кънева):

9.1.3. Изследвано е историческото развитие на философията на управлението, управлението на образованието, философията на педагогиката, управлението на партньорствата и културата на организациите, посочвайки в теоретичен и практически контекст основните парадигми за усъвършенстване на икономическите модели в училищното образование;

9.1.4. Добавени са нови перспективи в икономическия процес, както и са открити нови връзки между участниците в управлението на образованието, в контекста на съвременното икономическо, обществено, политическо, психологично, педагогическо и организационно развитие;

9.1.6. Реализиран е многофакторен анализ на проблемите, свързани с икономическото въздействие от управлението на училището в съвременни условия; на ролята на партньорите на местно, регионално и национално ниво;

9.1.7. Въведена е система за идентифициране на силните страни на публично-частното партньорство като икономическа форма за развитие на училищното образование;

9.1.8. Създадена е организация на индикаторите за измерване на ефективността и ефикасността на публично-частното партньорство в училищното образование.

Аз приемам гореизложените приноси на доктор Кънева с уговорката, че те имат в голяма степен опосредстван икономически характер и са повече приноси в област, която е определено хибридна и обединява теоретични и научни прозрения на границата между стопанска, социална, педагогическа и управленска дейности. Въпреки хибридният характер на научно –теоретичните приноси, това ни най-малко не омаловажава труда и научната стойност на продукцията на доктор Кънева. Нещо повече, в случая имаме работа с експерт, който не е обременен от икономическите стереотипи и има възможност да надхвърли тесните граници на икономическия анализ и да го разшири и допълни с икономическото

въздействие от управлението на училището в съвременни условия през призмата на практиката на публично-частното партньорство както на национално така и на общоевропейско равнище.

Основната част от научно-приложните приноси на доктор Кънева също се експлицират чрез нейната първа по списък монография, представена като основен хабилизационен труд в списъка с публикации по конкурсната документация. Става дума за следните научно-приложни приноси:

9.2.1. Разработен е модел за осъществяване на публично-частно партньорство в училищното образование в България;

9.2.4. Проведено и анализирано е емпирично изследване с авторски изследователски инструментариум за проучване на отношението към иновациите в училищното образование, в т.ч. включването на децата в процесите на вземане на решения и публично-частното партньорство;

9.2.5. Емпирично са проучени нагласите, познанията и комуникативните потенциали на педагогическите специалисти по отношение реализиране на партньорство в училищна среда, в т.ч. публично-частно партньорство;

9.2.7. Систематизиран и определен е алгоритъм на работа за реализиране на публично-частното партньорство в училищното образование;

9.2.9. Анализирани са възможностите за подобряване на правната рамка и нормативната база по отношение управлението на училищното образование, в т.ч. включването на учащите в процесите на вземане на решения и реализиране на публично-частно партньорство;

9.2.10. Разглежда се конструктът на контрола в училищното образование като симбиоза от разнообразни инструменти за справяне със сложностите така, че (1) различните дългосрочно ориентирани партньорства да бъдат успешни; (2) да се дава възможност на публичния сектор да създава общи нормативни основи в релевантна актуалност в полза на училищното образование; (3) да се насърчава конкуренцията и постигането на по-високи показатели на ефективност за въвлечените в училищното образование страни.

Отново може да се обобщи, че основната част от научно-приложните приноси са налице в основния хабилизационен труд на кандидата – д-р Кънева. Аз приемам тези приноси в случая без уговорки, доколкото те са резултат на реални емпирични изследвания и приложени авторски методики и подходи.

Статията „Практики на публично-частното партньорство в хуманитарната сфера“ (с авторова номерация 5-11) представя обзор на успешни практики от публично-частно партньорство (ПЧП) в училищното образование на макро ниво, илюстрирайки примери от САЩ, Колумбия, Катар, Пакистан, Индия и други територии и се вписва в тематиката на хабилизационната монография и на другите публикации, отнасящи се до проблемите на публично-частното партньорство. Изложението прави опит за връзка със съществуващи практики на публично-частното партньорство в хуманитарната сфера в България и допуска, че публично-частното партньорство в училищното образование все още не е достатъчно добре изследвано и проучено, въпреки наличните позитивни примери на национално ниво у нас.

Друга статия на доктор Кънева (под авторски номер 5-9) със заглавие „Изследване на нагласите за реализиране на публично-частното партньорство в училищното образование“ третира аналогична проблематика. Изложението представлява анализ на резултатите от анкетно проучване на мнението на 335 представители на педагогическите среди, родителите и местната общност от цялата страна. Приносния момент в публикацията са предложенията

за промени в управлението на училищното образование. Според автора д-р Кънева такива промени са начин за справяне с предизвикателствата, издигнати пред държавата чрез постоянно нарастващите очаквания на общността по отношение на образованието.

С аналогична насоченост е и статията на д-р Кънева в електронния журнал на ВСУ със заглавие „За ефективността и ефикасността на публично-частното партньорство в училищното образование“. Приносният момент в нея са индикаторите за определяне на ефективността и ефикасността от публично-частното партньорство в училищното образование. Според автора – д-р Кънева – тези индикатори, прилагани в сравнителен план, допринасят за допълнителна дълбочинност в анализа, както и за постигане на релевантност и устойчивост в оценката на резултатите от анализа на публично-частното партньорство.

Втората монография на доктор Кънева, която е базирана на резултатите от дисертационното изследване също не съдържа чисто икономически анализи и прозрения, но касае един наистина значим обществен проблем за равноправното приемане на децата като членове на обществото. Става дума за книгата „Децата в процеса на вземане на решения“, издание на ВСУ, 2020 г. На страница 103 от същото произведение се отбелязва: „Вдъхновените от Конвенцията на ООН за правата на детето застъпници и политици инжектират терминологията за правата на децата в различни обществени и частни сфери. Отчита се, че в много юрисдикции по света са установени закони, наредби и механизми, които се отнасят до правото на децата да участват в процесите на вземане на решения, засягащи техния живот – и все пак тези тенденции в световен мащаб рядко са съпътствани от емпирични изследвания. Ефективността на различните политики за постигане на смислено участие за деца от различни възрасти, култури и обстоятелства остава до голяма степен недоказана емпирично все още.“ Именно този дефицит от изследвания в тази област се е опитала да „попълни“ доктор Кънева с тази своя публикация, както и с други свои статии и студии. Друго обобщение от страница 152 в същата монография заключава: „Училището може да бъде фактор за обществения прогрес и за ползването на прагматизма като универсален прогресивен метод за решаване на проблеми. За целта, разбира се, е необходимо да се насърчават изследователската интелигентност, инструментализмът, либерализмът, застъпничеството за демокрация – т.е. подготовка на младата личност за свободно изразяване на мнение така, че да формира качествено обществено мнение.“ Това са условията за превръщането на училището в инкубатор на бъдещото „гражданско общество“, което изисква не само икономически независими индивиди, които са гръбнакът на средната класа във всяко едно общество, но и култивирани умения за защита на демократичните права и свободи на гражданите. Монографията предлага както сравнителен анализ на детското участие в различни страни в ЕС и у нас, така и анализ на резултатите от две изследвания, проведени съответно през 2001 г и 2017 г. относно детското участие във взимането на решения в Република България.

Повечето статии, в предложения списък третират различни аспекти на участието на децата в процесите на вземане на решение в различни социални ситуации. Някои от публикациите като статията „Детето пациент и пациентът дете“, която третира контролът върху правата на детето и добрите практики в това отношение, по никакъв начин не кореспондира с икономическата тематика на конкурса и аз предварително съм я изключил от процеса на рецензиране.

Ще се въздържа от детайлно проследяване на всяка една от публикациите на доктор Кънева, предложени в списъка. Мисля, че с изключение на посочените три, които не кореспондират с тематиката на конкурса, всички останали публикации имат качествата и достойнствата да бъдат включени в рецензираната научна продукция на кандидата. Най-

малко мога да се позова на факта, че част от публикациите са включени в реферирани в световно признати бази данни издания с научно рецензиране, а друга част са презентирани пред учени и експерти в качеството им на научни доклади на авторитетни научни национални и международни конференции.

Прегледът на предоставената за рецензиране научна продукция на кандидата показва наличие на сериозна научноизследователска дейност от страна на д-р Кънева. Представените публикации се характеризират с актуалност, тематична значимост, научна коректност и конструктивност. Д-р Офелия Кънева демонстрира способност и умения за систематизиране и критично осмисляне на теориите и методическите подходи в изследваните научни области. В нейните публикации се вижда ясна обосновка на изследваните научни проблеми и формулиране на практически и методически подходи за разрешаването им. Тя притежава способността да обвързва теоретичните изводи от реализираните научни изследвания с практическата им стопанска, социална и педагогическа приложимост.

Д-р Кънева демонстрира и добро познаване на литературата и аналогичните изследвания по разглежданите в публикациите проблеми. Може да се обобщи, че тя е овладяла и успешно използва в своята дейност основните съвременни изследователски подходи. Паралелно с това тя показва умения да систематизира и критично да осмисля класическите и новите теории в областта на социалната дейност, публично-частното партньорство и мениджмънта на образователната дейност.

Оценката ми за научната, научно-приложната и педагогическата дейност на кандидата е висока и положителна, но с уговорката, че икономическият аспект на предложените за рецензиране публикации е опосредстван през тематика, която е преимуществено социална, управленска и педагогическа..

Предложените от страна на доктор Офелия Кънева публикации – монографии, студии, статии и доклади отговарят на изискванията за академични публикации. Част от тях са в индексирани в Web of Science издания. Те съдържат както авторски изследвания на различни обществено значими проблеми в областта на управлението, педагогиката, социалното дело и стопанската практика, предлагат методики и практически подходи за решаване на визираните проблеми, съдържат авторски класификации обобщения и определено имат приносен характер. Единственият негатив в случая е липсата на по-изразена икономическа фокусировка на теоретичния анализ, но това е обяснимо с базовата бакалавърска степен на кандидата, която е в областта на социалното дело, както и с насочеността на педагогическите ѝ ангажменти, които са главно в областта на теорията и управлението на образованието.

В Апликацията доктор Кънева е посочила 6 цитирания в различни български и чуждестранни издания. Цитирани са шест различни публикации на кандидата от трима автори също в шест различни публикации на тези автори. По брой на цитирания и по критериите на НАЦИД доктор Кънева покрива изискуемите 50 точки от цитирания.

Общият брой точки от публикации и цитирания с отчитане на точките по дисертационния труд са 420, с което кандидатът отговаря на наукометричните изисквания за заемане на длъжността „доцент“ в ПН 3.8 „Икономика“.

4. Характеристика и оценка на учебно-педагогическата дейност на кандидата;

Аудиторна заетост по дисциплини:

1. Преподавател в Пловдивски Университет „Паисий Хилендарски“, Педагогически факултет, дисциплини:

- а) „Правна защита на детето и личността“ – втори семестър на учебните 2020/2021 г. 2021/2022 и 2022/2023 години;
- б) „Координация на работата с деца“ – Магистърска програма „Заедно в час“;
2. Преподавател в Департамент за квалификация и професионално развитие на педагогическите специалисти на Пловдивски Университет „Паисий Хилендарски“, дисциплини:
- а) „Супервизия за педагогически специалисти“ – учебна 2019/2020 г. и учебна 2020/2021 г.
- б) „Супервизия на работещи с деца и юноши“ - учебна 2019/2020 г. и учебна 2020/2021 г.;
- с) „Позитивно възпитание“ - учебна 2019/2020 г.;
- д) „Позитивна образователна среда“ - учебна 2019/2020 г.;
- е) „Създаване на позитивна образователна среда и взаимоотношения с родителя“ - учебна 2019/2020 г.;
- ф) „Поддържане на стимулираща и подкрепяща образователна среда и позитивна дисциплина“ - учебна 2019/2020 г.;
- г) „Иновативни техники при работа с деца в риск от отпадане от училище“ – учебна 2022/2023 година.
3. Гост-преподавател в Софийски Университет „Св. Климент Охридски“, Юридически факултет, Философски факултет, Факултет по педагогика, дисциплини:
- а) „Координация на работата с деца“ – учебна 2017/2018 г.;
- б) „Правата на децата“ – учебна 2017/2018 г.;
- с) „Участието на децата в процесите на взимане на решения“ – учебна 2017/2018 г.;
4. Гост-преподавател в Югозападен университет „Неофит Рилски“, факултет „Обществено здраве, здравни грижи и спорт“, дисциплина:
- а) „Координация на работата с деца“ – учебна 2017/2018 г..
5. Гост-преподавател във Великотърновски Университет „Св. св. Кирил и Методий“, Педагогически колеж – Плевен, дисциплина:
- а) „Координация на работата с деца“ – учебна 2017/2018 г..
6. Гост-преподавател във Бургаски свободен университет, Център по хуманитарни науки; дисциплини:
- а) „Координация на работата с деца“ – учебна 2017/2018 г.;
- б) „Участието на децата в процесите на взимане на решения“ – учебна 2017/2018 г.

Извънаудиторни занятия

1. Спонсор (гост-преподавател и ментор) на Дизайн-седмицата „Играта на децата“ в Лесотехнически Университет – София, специалност „Инженерен дизайн“, първи семестър на учебната 2020/2021 г.
2. Преподавател за педагогически специалисти в обучителна организация Агенция ОЗОН, дисциплини:
- а) Супервизия за работещи с деца и юноши в педагогическа среда, УИН 86130001;
- б) Супервизия в педагогическа среда, УИН 86130006;
- с) Детско участие и ученическо самоуправление, УИН 86130009;
- д) Усъвършенстване на комуникативните умения за работа с общността, партньори и заинтересовани лица, УИН 86130010;
3. Преподавател за специалисти от местната, регионалната и централната власт в обучителна организация Агенция ОЗОН, дисциплини:

- а) Усъвършенстване на комуникативните умения за работа с общността, партньори и заинтересовани лица. Модели на комуникация;
- б) Предизвикателства и извънредни ситуации – модели на административна и обществена комуникация;
- в) Детско и младежко самоуправление. Участие на децата в процесите на взимане на решения.

Общата ми оценка е, че за един не много дълъг период, през което време доктор Офелия Кънева е и докторант в Докторска програма „Управление на образованието“, тя е реализирала една впечатляваща и като мащаби и като месторабота педагогическа и академична дейност, което ѝ позволява да прави мащабен трансфер на академичен опит, педагогически умения и компетентностни подходи в мащабите на цялата страна – София, Пловдив, Бургас, Благоевград, Плевен и др.

Повечето учебни дисциплини, които преподава доктор Офелия Кънева са интердисциплинарни, хибридни по характер, което е добър индикатор, че тя се развива именно като такъв преподавател и експерт в области, които са гранични за социалната дейност, управлението и педагогиката, като тези области по един или друг начин са интерпретирани през призмата на пазарните реалности, в които се реализират различните аспекти на взаимодействие в социалната, педагогическата и управленската сфери.

5. Научни и научно-приложни приноси на кандидата

Обобщавайки съдържанието на представената в конкурса научна продукция, основните приноси на доктор Офелия Кънева могат да се обобщят в следните основни области:

I: Формулиране на нови насоки за усъвършенстване на уредбата и операционализация на възможностите, които теорията предоставя на практиката;

Вж. по-конкретно публикации от Списък с резюмета на публикациите, представени за участие в конкурса: 5.1; 5.2; 5.4; 5.5; 5.6.

II: Създаване на нова конструкция от знания и идеи за същността и развитието на публично-частното партньорство като управленски модел;

Вж. по-конкретно публикации от Списък с резюмета на публикациите, представени за участие в конкурса: 5.1; 5.9; 5.10; 5.11.

III: Очертаване на нови граници на икономическите, управленските, организационните и правни основи в института на публично-частното партньорство в образованието;

Вж. по-конкретно публикации от Списък с резюмета на публикациите, представени за участие в конкурса: 5.1; 5.9; 5.10; 5.11.

IV: Формиране на успешен инструмент в областта на управлението на образованието чрез публично-частно партньорство;

Вж. по-конкретно публикации от Списък с резюмета на публикациите, представени за участие в конкурса: 5.1; 5.10.

V: Формиране на успешен инструмент в областта на управлението на образованието чрез включване на децата в процесите на взимане на решения;

Вж. по-конкретно публикации от Списък с резюмета на публикациите, представени за участие в конкурса: 5.2; 5.3; 5.7; 5.8; 5.12; 5.13.

Конкретните приноси, които кандидатът посочва са следните:

А) Научно-теоретични приноси (отново използвам номерацията, предложена от д-р Кънева) :

9.1.1. Осъществен е подробен преглед, характеристика и класификация на добрите практики, в който се отчита тяхното значение за икономическото въздействие от управлението на образованието, като в допълнение ясно са разграничени недобрите практики и техните последици – Публикации 2, 4, 8 и 9 от приложения списък с публикации относно съответствието с ППЗРАСРБ;

9.1.2. Създадени са теоретичен модел и методични указания за проектиране и реализиране на икономически модели, предназначени за училищното образование, при непрекъснато отчитане влиянието на функцията, конструкцията, участниците и обективните особености на училищното образование – Публикации 2, 4, 8 и 9 от приложения списък с публикации относно съответствието с ППЗРАСРБ;

9.1.3. Изследвано е историческото развитие на философията на управлението, управлението на образованието, философията на педагогиката, управлението на партньорствата и културата на организациите, посочвайки в теоретичен и практически контекст основните парадигми за усъвършенстване на икономическите модели в училищното образование - Публикации 3, 7 и 11 от приложения списък с публикации относно съответствието с ППЗРАСРБ;

9.1.4. Добавени са нови перспективи в икономическия процес, както и са открити нови връзки между участниците в управлението на образованието, в контекста на съвременното икономическо, обществено, политическо, психологично, педагогическо и организационно развитие - Публикации 2, 4, 8 и 11 от приложения списък с публикации относно съответствието с ППЗРАСРБ;

9.1.5. Анализирани са проблемите на качеството на управлението на образователната среда в училище, като са изведени икономически характеристики, минимизирани в обзора на материята до сега - Публикации 1, 4, 9 и 12 от приложения списък с публикации относно съответствието с ППЗРАСРБ;

9.1.6. Реализиран е многофакторен анализ на проблемите, свързани с икономическото въздействие от управлението на училището в съвременни условия; на ролята на партньорите на местно, регионално и национално ниво - Публикации 1, 4, 9 и 12 от приложения списък с публикации относно съответствието с ППЗРАСРБ;

9.1.7. Въведена е система за идентифициране на силните страни на публично-частното партньорство като икономическа форма за развитие на училищното образование - Публикации 1, 4, 8,9 и 10 от приложения списък с публикации относно съответствието с ППЗРАСРБ;

9.1.8. Създадена е организация на индикаторите за измерване на ефективността и ефикасността на публично-частното партньорство в училищното образование - Публикации 1, 4, 10 и 11 от приложения списък с публикации относно съответствието с ППЗРАСРБ;

9.1.9. Предложена е палитра от мезо и микро индикатори в организацията от макро-индикатори, стъпвайки на емпиричен и теоретичен анализ, които да допринесат за дълбочинност и постигане на релевантност и устойчивост в оценката и в резултатите на училищното образование - Публикации 2, 7, 11 и 12 от приложения списък с публикации относно съответствието с ППЗРАСРБ.

Научно-приложни приноси, заявени от кандидата (отново използвам номерацията, предложена от д-р Кънева) :

9.2.1. Разработен е модел за осъществяване на публично-частно партньорство в училищното образование в България - Публикации 1, 4, 10 и 11 от приложения списък с публикации относно съответствието с ППЗРАСРБ;

9.2.2. Въведен е авторски модел – логическа рамка за включване на децата в процесите на взимане на решения в училищното образование (и не само) - Публикации 2, 7, 11 и 12 от приложения списък с публикации относно съответствието с ППЗРАСРБ;

9.2.3. Предложен е модел за оценка на ефективността и ефикасността на училищното образование чрез критерии, които са ориентирани към развитието на личността на ученика, на педагога, на образователната система и на местната общност - Публикации 1, 5, 6, 11 и 12 от приложения списък с публикации относно съответствието с ППЗРАСРБ;

9.2.4. Проведено и анализирано е емпирично изследване с авторски изследователски инструментариум за проучване на отношението към иновациите в училищното образование, в т.ч. включването на децата в процесите на вземане на решения и публично-частното партньорство - Публикации 1, 4, 8, 9, 10 и 11 от приложения списък с публикации относно съответствието с ППЗРАСРБ;

9.2.5. Емпирично са проучени нагласите, познанията и комуникативните потенциали на педагогическите специалисти по отношение реализиране на партньорство в училищна среда, в т.ч. публично-частно партньорство - Публикации 1, 4, 10 и 11 от приложения списък с публикации относно съответствието с ППЗРАСРБ;

9.2.6. Извлечени и систематизирани са основните фактори, влияещи върху изграждането на съвременни оперативни механизми за иновативно училищно образование - Публикации 1, 11 и 12 от приложения списък с публикации относно съответствието с ППЗРАСРБ;

9.2.7. Систематизиран и определен е алгоритъм на работа за реализиране на публично-частното партньорство в училищното образование - Публикации 1, 4 и 11 от приложения списък с публикации относно съответствието с ППЗРАСРБ;

9.2.8. Доказана е необходимостта от осъвременяване на методите на икономическо управлението на образованието въз основа на анализ на предизвикателствата в образователния сектор - Публикации 1, 11 и 12 от приложения списък с публикации относно съответствието с ППЗРАСРБ;

9.2.9. Анализирани са възможностите за подобряване на правната рамка и нормативната база по отношение управлението на училищното образование, в т.ч. включването на учащите в процесите на взимане на решения и реализиране на публично-частно партньорство - Публикации 1, 4, 10 и 11 от приложения списък с публикации относно съответствието с ППЗРАСРБ;

9.2.10. Разглежда се конструктът на контрола в училищното образование като симбиоза от разнообразни инструменти за справяне със сложностите така, че (1) различните дългосрочно ориентирани партньорства да бъдат успешни; (2) да се дава възможност на публичния сектор да създава общи нормативни основи в релевантна актуалност в полза на училищното образование; (3) да се насърчава конкуренцията и постигането на по- високи показатели на ефективност за въвличените в училищното образование страни - Публикации 1, 2, 4, 11 и 12 от приложения списък с публикации относно съответствието с ППЗРАСРБ.

Заявена е и група конкретни *приложни приноси* от страна на доктор Офелия Кънева:

9.3.1. Предлага се въвеждането на регистър на лицата, които могат да предоставят образователни услуги и да управляват училище като необходимо пазарно условие за разгръщане на възможностите за публично-частното партньорство в училищното образование;

9.3.2. Представени са нови измерения на мониторинга на образователния процес за прилагане на политики и мерки, насочени към подобряване качеството на образованието;

9.3.3. Въведени са индикатори за търсене на силните страни в публично-частното партньорство – както на ниво процес, така и на ниво участник;

9.3.4. Предложена е процедура за икономизиране на процеса чрез делегиране управлението на училищна единица;

9.3.5. Представена е класификация на предизвикателствата пред училищното управление в икономически, политически, личностен, правен и общностен план;

9.3.6. Предлага се подход на управление на образованието, при който се увеличава ефективността на инвестициите, силните страни са вградени в успехите на училищното образование, а слабите са минимизирани;

9.3.7. Установена е ефективността на работа при включване на учащия в роля на вземащ решение, с подходящата за неговата индивидуалност специфика;

9.3.8. Систематизираните добри (и не-добри) практики подпомагат подготовката на студенти, както и работата на практикуващи в областта на икономиката, мениджмънта, образованието (и не само);

9.3.9. Разработките по изследваните теми могат да бъдат необходимата теоретична основа, която комбинирана с всички специфични изисквания (функционални, ергономични, политически, психологически, икономически, общостни и пр.) и социалните и културни влияния, допринася за развитието на една добра икономическа концепция;

9.3.10. Резултатите от извършените теоретични и методични изследвания представляват съвременен принос в областта на икономиката и могат да бъдат от полза както на студентите, така и на ръководители на стопански единици, кметове на населени места, ръководители на финансови и нестопански институции, както и редица други (не)специалисти с интереси в областта на икономиката.

Относно приложните приноси на д-р Кънева няма да посочвам връзката им с конкретни публикации. Предполагам, че те по-скоро са резултат от апробиране на научно-теоретичните приноси, посочени по-горе, в академичната и педагогическа практика и в социалната област и по-специално в областта на социалните грижи за подпомагане и защита на децата от страна на самия кандидат по конкурса за доцент в ПН „Икономика“, обявен от ВСУ и от страна на институциите, с които тя работи в качеството си на експерт, ментор, ръководител и координатор на проекти.

В заключение искам да обобщя, че при разработването на изследваните от доктор Кънева проблеми е достигнато до оригинални научни и практически решения, част от които са уникални за българската управленска и педагогическа практика. По различни начини тези добри решения на отделни теоретични проблеми кореспондират със стопанската практика. Изследвани са проблеми с предимно теоретичен и теоретично-приложен характер, при които са разкрити възможности за използване на установените научни факти в приложен аспект. Много от резултатите от научноизследователската работа са изведени така, че да послужат и за целите на обучението на студентите от икономическия, както и от хуманитарния спектър на бакалавърски и магистърски програми в българските и чуждестранни университети.

В качеството ми на рецензент и член на Научното жури аз приемам всички заявени приноси на кандидата, с направените по-горе уговорки и в допълнение с уточнението:

1) Посочените приноси не са собствено-авторски принос в областта на икономическия анализ в тесния смисъл на това понятие, а са по-скоро принос в хибридна област, която по различни начини – чрез средата, в която действат субектите в образованието и в социалната сфера; чрез изследването на ефикасността и ефективността на наблюдаваните управленски и организационни процеси в педагогическата област; както и чрез изследването на публично-частното партньорство, (което определено има икономически характер като тип

взаимодействие между пазарни субекти) се свързва със базисните процеси на търсене и предлагане на образователни услуги с определено качество и характеристики на национално и европейско равнище;

2) Посочените приноси, макар и отнасящи се към хибридна теоретична област, все пак показват, че доктор Офелия Кънева има качествата на изследовател, на научен работник и педагог и може да се справя успешно с различен тип изследователски и познавателни задачи, в това число и с такива от икономически характер и естество;

3) Посочените приноси илюстрират и интерпретативните възможности на доктор Кънева и способността ѝ да трансферира знания, опит, изследователски резултати от теорията в практиката, както и от една изследователска област (да кажем като управлението) в други области (като педагогиката, социалното дело и работата с деца).

6. Оценка на личния принос на кандидата

В един най-общ план бих обобщил, че предложените монографии, студии, статии и доклади от страна на доктор Офелия Кънева представляват обогатяване на натрупаното научно знание с нови факти, аргументи, обобщения и оценки за протичащите процеси областта на управлението на българското училище в пазарна среда, както и в областта на перспективната сфера на публично-частното партньорство и в същото време са опит за търсене на нови средства и теоретични, и практико-приложни инструменти за анализ и оценка на същите тези процеси. Повечето представени публикации от страна на доктор Кънева са авторски. Само публикации 5 и 6 от приложения списък с публикации относно съответствието с ППЗРАСРБ са в съавторство, за което кандидатът надлежно е приложил разделителни протоколи.

7. Бележки и препоръки

Поради това, че доктор Офелия Кънева кандидатства за доцент – научно звание, което се присъжда по съвкупност за всички публикации и за цялостна научно-изследователска и преподавателска дейност не считам за необходимо да търся конкретни критични бележки и слабости, каквито естествено всеки един от нас има. Като хора с различна школовка и интереси, всеки от нас оценява даден обект, процес или явление по начин различен от другия, но това не означава, че позицията на другия изследовател е неправилна. В случая важното е, че доктор Кънева е насочила професионалния си интерес към определени, важни и актуални за обществото ни проблеми. Препоръките ми са да бъде все така концентрирана, последователна и задълбочена като изследовател и като автор.

В контекста на бъдещи хабилитации, ако те ще се реализират в ПН „Икономика“ е препоръчително бъдещите изследвания и публикации да са по-фокусирани в икономическата област, за да не срещат негативни оценки и обструкции от страна на привържениците на потянатата научна специализация.

Като рецензент имам следния въпрос към кандидата (при условие, че доктор Офелия Кънева презентира своята научна продукция при заседанието на Научното жури, на което ще се гласува изборът ѝ за доцент в ПН 3.8 „Икономика“ за нуждите на ВСУ):

Сред икономическите индикатори за ефективността и ефикасността на публично-частното партньорство в статията „За ефективността и ефикасността на публично-частното партньорство в училищното образование“, публикувана в брой 13 от 2020 г. на Електронния журнал на ВСУ е посочен индикатора „Засилване ролята на училището за постигане на заложените в образованието социални и икономически цели в унисон с хода на съвременното и стопанските му измерения“.

Въпросът ми като рецензент е какви количествени показатели биха характеризирали „ролята на училището за постигане на заложените в образованието социални и икономически цели“, така че да позволят да се направят реални сравнения между конвенционалните училища и училищата, прилагащи публично-частно партньорство и могат ли да се дадат конкретни примери за подобни сравнения от българската практика на управление на образованието?

8. Лични впечатления

Не познавам лично доктор Офелия Кънева. Впечатленията ми са изцяло от представената по конкурса документация и депозираните произведения и резюмета. Общото ми впечатление е изцяло позитивно и съм силно впечатлен от резултатността и обхвата на академичната, педагогическа и експертна дейност на кандидата.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Оценявам положително научно-теоретичните и научно-приложните приноси на д-р Офелия Иванова Кънева. Считаю, че те отговарят на сериозните изисквания на Закона за развитие на академичния състав и изпълват със съдържание процедурата по присъждане на научното звание „доцент“.

С представените на конкурса материали кандидатът ни убеждава по категоричен начин, че притежава всички необходими професионални, експертни и изследователски качества да придобие първа хабилитация.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, давам своята **положителна** оценка и **препоръчвам** на Научното жури да предложи на Научния съвет при ВСУ „Черноризец Храбър“ да избере доктор Офелия Иванова Кънева да заеме академичната длъжност „доцент“ в професионално направление 3.8. „Икономика“.

05.07. 2023 г.

Рецензент:

(доц. д-р Младен Тонев)